

90 de ani de la moartea suveranului

Regele Ferdinand cel Loial

Ferdinand I, supranumit „cel Loial” (n. 24 august 1865, Sigmaringen - d. 20 iulie 1927, Castelul Peleş, Sinaia), a fost rege al României între 1914-1927, în timpul său fiind desăvârșită unitatea națională a țării.

Prințul Ferdinand s-a născut la 24 august 1865, la Sigmaringen, și a fost al doilea fiu al prințului Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen (fratele lui Carol I al României) și al Infantei Antónia a Portugaliei, fiica regelui Ferdinand al II-lea al Portugaliei și al reginei Maria a II-a. Familia sa făcea parte din ramura catolică a familiei regale prusace de Hohenzollern.

Numele său de alint era „Nando” și era mai timid decât frații săi (Wilhelm și Karl), dar era sufletist, prietenos și drăguț, ceea ce l-a făcut foarte iubit de camarazii săi de la școala militară. Era îndrăgostit de artă (picură, muzică), dar și de natură și de științe, frecventând cursuri de istorie, geografie, economie, politică bancar-monetară, statistică socială, istoria comunismului și socialismului; știința dreptului, administrației și organizării statale. A învățat și limbi străine, printre care și româna, cu Vasile Pârvan.

În București, prințul Ferdinand este adus în 1889, după negocieri de 6 ani cu corpurile legiuitoare românești și numai după ce fratele cel mare, Wilhelm, a dat în scris că renunță la tronul României, iar tatăl său, Leopold și bunicul său, Karl Anton, au ajuns la concluzia că cel mai potrivit urmaș al lui Carol I este prințul Ferdinand.

Ajuns în România, Carol I îl încadrează în batalionul 1-Vânători, Regimentul 3-Infanterie, dar pentru a-l iniția în tainele domniei, îl trece pe Ferdinand pe la toate ministerele, începând cu cabinetul regal. La vârsta de 18 ani primește drept de vot și loc în Senat, pentru a cunoaște nevoile țării și măsurile legislative ce trebuie luate, ocazie cu care rostește în Senat o alocuțiune în limba română. La 16 martie 1890, Academia Regală de Științe l-a ales membru de onoare, prilej cu care ține un discurs plin de elogii la adresa „gloriosului popor român”. În această perioadă, începe să participe și la ședințele guvernului, urmărind cu atenție problemele puse în discuție, conturându-și, încă de pe atunci, obiectivele: învățământ, justiție, armată, reformă agrară, asistență socială pentru muncitori și pe prim plan, înfăptuirea României Mari.

Pentru a asigura continuitatea dinastiei de Hohenzollern, cuplul regal, Carol I și Elisabeta, se gândește la găsirea unei „soții puternice” capabilă să-i fie alături timidului lor nepot în misiunea grea de a „trece țara de zguduirile politice interne”.

După trecerea în revistă a mai multor posibile variante, se ajunge la prințesa Maria a Marii Britanii și Irlandei, nepoată prin tată, a reginei Victoria, iar prin mamă, a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Născută în 1875, Maria, fiica ducelui Alfred de Edinburg, avea doar 15 ani la acea dată, motiv pentru care părinții ei se opun căsătoriei imediate (mama sa era ducesa Maria Alexandrova, fiica țarului Alexandru al II-lea al Rusiei). Prințesa este adusă la Castelul Peleş, unde este ținută izolată, interzicându-i-se orice contact cu personalități politice și culturale, fiind spionată de guvernanta și servitoare.

Ferdinand fiind romano-catolic, iar Maria, anglicană, pentru a se putea căsători are nevoie de dispensă de la Papă, dispensă pe care o primesc după negocieri diplomatice intense. Căsătoria va avea loc la 10 ianuarie 1893 (după alții, în decembrie 1892), la aceasta participând Carol I, împăratul Wilhelm și Albert I, viitorul rege al Belgiei.

Fiind o bună călăreță și o frumusețe ieșită din comun, Maria este repede „adoptată de Armată”, care îi arată respect și supunere, mai ales în timpul războiului balcanic, când a lucrat în serviciul sanitar, îngrijind

bolnavii de holeră și de tifos, riscând-și viața și vărsând lacrimi pentru soldații care mureau pe brațele ei. Principesa Maria avea o personalitate puternică, în contrast cu cea a soțului său, care era descris drept un om blând, bun, sentimental, iubitor, dar fără încredere în propriile însușiri, crezându-i, însă, cu prea multă ușurință pe alții. El și-a jucat rolul de rege în umbra soției sale, fiindu-i recunoscător pentru asta.

Cel care a intrat în grațiile reginei Maria a fost Ionel I.C. Brătianu, care, simțind că „în regină era viitorul”, i-a acordat însemnătatea convenită, sfătuiindu-se adesea în problemele dificile cu care se confrunta țara în acea vreme.

Urcarea pe tron

Trecerea tronului de la Carol I la Ferdinand I a avut loc într-o perioadă de frământări care amenințau pacea în Europa, semnalul fiind dat în ziua de 28 iunie 1914, când împușcătura fatală de la Sarajevo a declanșat conflagrație mondială.

Intrucât România se afla în neutralitate, în plan diplomatic începe o puternică presiune internă și externă de a intra în război. În această situație, Ferdinand prezidează primul Consiliu de Coroană, unde se reia problema neutralității sau a intrării în război, hotărându-se, în cele din urmă, o „expectativă înarmată” (decembrie 1914), până când armata română avea să fie pregătită de război.

La 16 august 1916 România intră în război alături de Puterile Antantei. Cu acest prilej, Ferdinand îi trimite fiului său Carol o scrisoare în care scrie „Nimic pentru mine. Totul pentru țară. Nihil sine Deo”, iar Tache Ionescu declară: „Astăzi știu că avem un mare rege”.

Regele Ferdinand a devenit comandantul suprem al Armatei Române, participând la război împotriva țării de origine, Germania. „Nu pentru tine însuși domnești un popor, ci pentru popor. Aceasta este sarcina nobilă a unui rege, căci am reușit să înving în mine un Hohenzollern”, afirma Ferdinand.

După victoria Revoluției Bolșevice în Rusia, România rămâne singură pe întregul front oriental în fața forțelor Puterii Centrale, care ocupă o mare parte din țară, inclusiv Bucureștiul, astfel că familia regală și guvernul se retrag la Iași, care devine capitala temporară a României. Această situație o silea să încheie o pace separată și să semneze un armistițiu în condiții grele: cedarea Dobrogei către Bulgaria, rectificarea frontierelor Austro-Ungariei conform cerințelor acesteia, demobilizarea imediată a armatei române, la care regina Maria s-a opus cu îndârjire, fiind convinsă că Aliații nu vor lăsa România de izbeliște. Însuși regele George al V-lea și guvernul englez au promis că vor susține România față de revendicările impuse de Puterile Centrale.

Convorbirile încep, totuși, între reprezentantul Germaniei, Mackensen, și primul-ministru român, Averescu, iar la 27 februarie 1918 însuși Ferdinand intră în corvorbiri cu Czernin, care promite sprijinul Germaniei pentru obținerea Basarabiei, la care Ferdinand face remarcă: „Basarabia este contaminată de bolșevism. Dobrogea nu putem s-o cedăm”. În cele din urmă, la 7 mai 1918, noul ministru, Marghiloman, semnează Tratatul de Pace de la București dintre România și Germania, dar din cauza amânării sine die a ratificării acestuia de către Parlament, ofensiva germană se reia și situația militară se înrăutățește. Străpungerea frontului de vest la 8 august 1918 pune capăt acestei situații, astfel că Pacea de la București nu a fost ratificată de Parlamentul României; iar la 8 noiembrie 1918, guvernul român a constrâns trupele germane să se retragă.

Ca urmare a acestui sfârșit fericit, apar împrejurări favorabile pentru România în ceea ce privește reîntregirea teritorială, se

alipesc patriei-mamă: în noiembrie 1918 - Bucovina, la 1 decembrie 1918 - Transilvania, iar la 27 martie 1919 - Basarabia.

În schimb, Conferința de pace de la Paris, hotărâște împărțirea Banatului între România și Iugoslavia, iar prin Pacea de la Neuilly, din 27 noiembrie 1919, se decide că Bulgaria trebuie să restituie României întreaga Dobrogea, astfel că teritoriul României crește de la 138.000 kmp la 294.967 kmp, iar populația „României Mari” de la 7,5 milioane la 16,3 milioane de locuitori.

În vara anului 1921 apare ideea ca Ferdinand să fie încoronat drept „primul rege al tuturor românilor”, dar din cauza unor neînțelegeri dintre partidele politice, aceasta se amână cu un an, astfel că încoronarea a avut loc la 15 octombrie 1922, la Alba Iulia, în Biserica Încoronării, de către mitropolitul primat Miron Cristea, care l-a sfințit. Coroana regală a fost confecționată din metalul unui tun capturat în 1877 la Plevna, iar pentru regină s-a confecționat diadema de aur. La o zi după aceea, încoronarea a fost sărbătorită și la București în prezența a 10.000 de primari din toate colțurile țării, toți în costume naționale, 250 de reprezentanți ai guvernelor străine, principii și consuli, care i-au felicitat.

„Până la ultima suflare voi implora fierbinte Providența să binecuvânteze și pe viitor destinul poporului român”, spune în testamentul său Ferdinand, asumându-și riscul de a fi excomunicat de papă pentru că și-a botezat copiii în religia ortodoxă, respectiv Carol (viitorul rege Carol II), Elisabeta, Marioara, Nicolae, Ileana și Mircea.

Cu trecerea anilor, cuplul regal s-a unit într-o camaraderie autentică, îndreptată spre un singur obiectiv: România. Ferdinand a intrat în istorie și va dăinui cu numele de „Ferdinand cel Loial”, adică cel cinstit, sincer, corect, care își respectă cuvântul (jurământul față de țară și popor).

Ținându-se de promisiunea făcută țărănilor-soldați în timpul războiului, la 22 decembrie 1918, Ferdinand a emis o ordonanță prin care anunța introducerea „scrutinului universal” și împărțirea către țărani a 300.000 hectare din pământurile statului și ale Coroanei și 2.000.000 hectare din proprietatea privată, cumpărată de stat cu 1.500 de franci hectarul. Prin alte ordonanțe, celelalte bogății ale subsolului trec în mâinile statului.

Ferdinand a acordat atenție și muncitorilor, el conferind zilei de 1 Mai o solemnitate deosebită, inaugurând, în această zi, spitalul „Regina Maria”, construit de sindicate în București.

Peste tot unde călătorea în țară, era primit cu mult entuziasm și cu multă simpatie, ceea ce îl face ca, la un moment dat, să exclame: „Pentru acest popor, chiar și cel mai mare sacrificiu este prea mic. Doresc, din adâncul inimii, ca fiecare cetățean al acestei țări să vadă în mine un părinte bun și drept.”

Chiar și ungerii din Transilvania au deplâns moartea regelui Ferdinand, regretând și resimțind „lipsa mâinii blânde, conciliante a acestui rege bun, care a avut atâta înțelegere și dragoste față de toți locuitorii României Mari.”

În condițiile unei relative instabilități politice, regele încredințează guvernului Brătianu elaborarea unei noi constituții, ratificată de Ferdinand la 29 martie 1923, după ce a fost dezbătută și votată de parlament.

Pe plan extern, principalele realizări ale lui Ferdinand sunt eliberarea Unigariei de bolșevism (1919) și încheierea de tratate de alianțe cu vecinii, acorduri comerciale, restabilirea unor relații diplomatice etc.

Din păcate, în toamna anului 1924 suferă un accident la vânătoare în Munții Gurghiuului, după care suferințele se țin lanț, varicele degradând în flebită, care îl ținutește la pat, culcat între saci cu nisip, fără să miște.

Prevestind venirea morții, la 22 iunie

1925 își face testamentul, scriind, sub localitate și dată, cuvintele: „Unde m-a mântuit Dumnezeu de o boală grea” (cu referire la grădina plină de flori din parcul Castelului Peleş, unde obișnuia să-și aline durerile fizice insuportabile, dar și pe cele sufletești).

Spre sfârșitul anului 1925, țara este zguduită de o criză politico-dinastică, din cauza comportamentului prințului-moștenitor Carol, care s-a decis să renunțe la toate drepturile și demnitățile de moștenitor al Coroanei și de membru al familiei regale, nefiind de acord să renunțe la căsătoria cu Zizi Lambrino și la relația cu Elena Lupescu, cu toate insistențele disperate ale tatălui și mamei sale, regina Maria, deosebit de îndurerată.

În aceste condiții, Consiliul de Coroană, convocat la Sinaia, în primele zile ale anului 1926, la propunerea lui Ionel Brătianu, aprobă constituirea unei „Regențe”, formată din prințul Nicolae (fratele lui Carol), patriarhul Miron Cristea și Buzdugan, președintele Înaltei Curți de casație și Justiție, propunere la care Ferdinand își dă acordul cu inima grea, îndurerată, astfel că succesiunea la tron era acordată Alteței Sale Regele, prințul Mihai, urmașul direct al lui Carol II.

Această situație a avut un efect devastator asupra sănătății suveranului, care suferea de un cancer intestinal ce avansa rapid și sigur, cu toate intervențiile chirurgicale și tratamentul cu radii. Nu mai era hrănit decât artificial, dar spera să se însănătoșească, căci iubea viața și mai avea atâtea probleme de rezolvat.

Regele ar fi vrut să-și revadă „fiul răătăcitor”, pe care îl iubea foarte mult, dar primul-ministru Averescu se opune intrării în țară a lui Carol II, ceea ce face ca regele să treacă prin grele frământări sufletești.

În castelul de la Sinaia, Ferdinand se luptă cu moartea, privegheat de regina Maria și copiii lor: prințul Nicolae, Maria regina Iugoslaviei, Elisabeta - regina Greciei și prințesa Ileana, și dr. Mamulea, care înștiințează familia regală despre iminentul deces al regelui. La ora 2.15, regele s-a ridicat în capul oaselor, cade epuizat înapoi, soția îl prinde în brațele ei, dar viața lui se stinge odată cu răsăritul zorilor unei splendide zile de vară, 20 iulie 1927. Tricolorul a coborât în bernă, clopotele transmit țării zguduitorului mesaj: „Bunul nostru rege nu mai este”. Telefonele curg fără încetare, transmizând condoleanțe reginei Maria și o ploaie torențială devine simbolul lacrimilor pe care le varsă un popor întreg, ca recunoștință pentru dreptul și bunul său suveran. Sute de mii de oameni l-au condus de la palat la Gara de Nord, unde a fost așezat într-un vagon în acordurile imnului regal.

Românii nu trebuie să uite că sub sceptrul acestui monarh a avut loc actul istoric al creării României Mari.

■ Ec. C. MUT